

MATERIALELE CONFERINȚEI

științifice cu participare internațională

„FARMACIA ETICĂ: ISTORIE, REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE”

dedicată memoriei **Vasile Procopișin** –

Patriarhul farmaciei Moldave, doctor habilitat în

științe farmaceutice, profesor universitar și

Nadejda Ciobanu, doctor în științe farmaceutice,

conferențiar universitar

Chișinău 19-21 aprilie 2018

CONFERINȚA

organiată de
Catedra de farmacie socială „Vasile Procopișin”

sub patronatul
**Universității de Stat de Medicină și Farmacie
”Nicolae Testemițanu”
Facultății de Farmacie**

cu suportul
Asociației Farmaciștilor din Republica Moldova

"Farmacia etică: istorie, realități și perspective", conferință științifică cu participare internațională (2018 ; Chișinău). Conferința științifică cu participare internațională "Farmacia etică: istorie, realități și perspective" : dedicată memoriei Vasile Procopișin - Patriarhul farmaciei Moldave, doctor habilitat în științe farmaceutice, profesor universitar și Nadejda Ciobanu, doctor în științe farmaceutice, conferențiar universitar,

Chișinău 19-21 aprilie 2018. - [Chișinău] : S. n., 2018 (Tipogr. "Imprint Star"). - 267 p. : fig., tab.

Antetit.: Univ. de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Fac. de Farmacie, Catedra de Farmacie Soc. "Vasile Procopișin". - Texte : lb. rom., engl. - Rez.: lb. rom., engl. - Referințe bibliogr. la sfârșitul art. - 100 ex.

ISBN 978-9975-3159-5-1.

615:378.661(478-25)(082)=135.1=111

F 23

**EVALUAREA PĂRERILOR FARMACIȘTILOR DIN FARMACIILE
COMUNITARE PRIVIND UTILIZAREA RAȚIONALĂ A MEDICAMENTELOR**

Lucia SÎBII, Stela ADAUJI, Violina BOBUȚAC, Vladimir SAFTA*

*Catedra de farmacie socială „Vasile Procopișin”, Universitatea de Stat de
Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu”, Republica Moldova*

107

Autor corespondent*: vladimir.safta@usmf.md

Rezumat

În articol sunt expuse rezultatele analizei părerilor farmaciștilor ce activează în farmaciile comunitare din Republica Moldova referitor la respectarea principiilor utilizării raționale a medicamentelor prin prisma erorilor de medicație comise de către medici, farmaciști și consumatori de medicamente.

Abstract

**EVALUATION OF PHARMACIST OPINIONS FROM COMMUNITY
PHARMACIES ON THE RATIONAL USE OF MEDICINES**

The article presents the results of the opinions analysis of the pharmacists working in the community pharmacies in the Republic of Moldova on compliance with the principles of rational use of medicines in terms of medication errors committed by doctors, pharmacists and drug users.

Introducere

Un studio-pilot realizat la Catedra de farmacie socială „Vasile Procopișin” a USMF “Nicolae Testemițanu” [2] a pus în evidență un șir de factori, care afectează utilizarea rațională a medicamentelor (URM) în procesul de medicație a copiilor. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova a numit utilizarea rațională a medicamentelor ca „un concept de bază al Politicii de Stat în domeniul medicamentului promovat la recomandarea OMS”. Au fost punctate următoarele „elemente” de utilizare nerațională a medicamentelor [4]:

- ✓ polipragmazia;
- ✓ utilizarea neadecvată a antibioticelor;
- ✓ utilizarea abuzivă a injecțiilor;
- ✓ nerespectarea protocoalelor clinice;
- ✓ automedicația iresponsabilă și necontrolată”.

De rând cu factorii notorii și acceptați de toată lumea privind prescrierea rațională a medicamentelor, în epoca noastră mai există un șir de „factori ascunși” cum ar fi existența medicamentelor cunoscute, dar cu indicații terapeutice noi, fenomenul de uzură psihologică a medicamentelor, etc. [1].

O deosebită importanță în promovarea conceptului URM o au Regulile de bune practici și implementarea lor (de farmacie – GPP, de prescriere a medicamentelor, farmacovigilență, de promovare a medicamentelor etc.).

În rezultatul analizei cadrului legislativ al Republicii Moldova în domeniul medicamentului și activității farmaceutice s-a evidențiat o acoperire legislativă insuficientă a conceptului URM [3].

Scop. Punerea în evidență a părerilor farmaciștilor care activează la „prima masă” în farmaciile comunitare din Republica Moldova privind URM prin prisma erorilor de medicație.

Material și metode

În calitate de metodă de cercetare s-a folosit cesionarea specialiștilor farmaciști îmbinată cu analiza de experți. Conform datelor statistice [2], la 01.01.2016 numărul de farmaciști a constituit 1874. Folosind formula Taro Gamane: $n = N/1+c^2N$ (n – selecția, N – numărul total de farmaciști, c – eroarea reprezentativă egală cu 0,05), s-a calculat numărul necesar de respondenți care s-a dovedit a fi egal cu 329 farmaciști.

Pentru selecția experților au fost înaintate următoarele criterii: Activitatea profesională în cadrul farmaciei comunitare la „prima masă” în ultimii 5 ani, vechimea în muncă de cel puțin 10 ani, deținerea a cel puțin categoriei I de calificare profesională.

În scopul evidențierii gradului de utilizare rațională a medicamentelor, s-au folosit criteriile ce caracterizează erorile de medicație și anume: erorile de prescripție, de eliberare a medicamentului din farmacie și de administrare a medicamentului, erori comise respectiv: de medicul care a prescris rețeta pentru medicamentul Rx sau farmacistul care a recomandat medicamentul OTC; farmacistul care a eliberat medicamentul și de pacientul care la administrat.

Chestionarele completate de către respondenții-experti au servit ca material pentru analiză.

Rezultate și discuții

Referitor la importanța celor 3 grupe de factori care asigură URM, respondenții au menționat:

- ✓ eliberarea „rațională” (manifestată prin calitatea serviciilor farmaceutice esențiale) – 34% din respondenți;
- ✓ administrarea „rațională” manifestată prin respectarea recomandărilor medicului și farmacistului) – 5,7%;
- ✓ prescrierea/recomandarea „rațională” a medicamentelor – 13,8%;
- ✓ toate cele trei grupe de factori – 77,1% din respondenții-experti.

Marea majoritate a respondenților(97,7%) au întâlnit și continuă să se confrunte în practică doar cu erori de prescripție a medicamentelor. Părerile experților privind esența erorilor de prescripție se repartizează astfel:

- ✓ *erori tehnice* – 20,0%;
- ✓ *selectarea incorectă a medicamentului* (ignorarea bolilor însoțitoare,

- neadaptare la problemele metabolice ale organismului, prescrierea medicamentului contraindicat) – 15,3%;
- ✓ *erori de posologie*, inclusiv neadaptarea posologică în caz de insuficiență a că eu mor de epuizare – 11,8%;
 - ✓ *redundanța* (surplusul) aceluiași principiu sau aceleași grupe farmacoterapeutice – 10,6%;
 - ✓ *asocieri periculoase* de medicamente, asocieri contraindicate, incompatibilități – 10,6%;
 - ✓ *polipragmazie* sau/și *politerapie* – 8,2%;
 - ✓ *asocieri de medicamente* ce necesită ajustarea dozelor fără operarea ajustării – 5,9%;
 - ✓ *neconcordanța* prescripției cu diagnosticul – 3,4%.

Cazuri de rețete false au menționat 48,8% din respondenți; încălcări în ultimii 5 ani a normelor legale de prestare a serviciilor farmaceutice esențiale au indicat 37,9% din respondenți; încălcări a normelor de etică profesională – 52,9%, pentru care fapt respondenții au confirmat că au aplicat sancțiuni (36,7%); din numărul total de sancțiuni aplicate, avertismentul a constituit 45,9%, muștrarea – 26,2%, concedierea – 1,6%, muștrarea aspră 0,1% alte sancțiuni – 26,2% respondenți.

Dintre erorile „de eliberare” farmaciștii respondenți au menționat: eliberarea medicamentului OTC fără comunicarea cu pacientul pentru precizarea problemelor lui de sănătate – 24,7%; înlocuirea neadecvată a medicamentelor prescrise în rețetă precum și înlocuirea medicamentului prescris fără consultarea medicului – 15,3%; eliberarea medicamentului, năcătând la faptul depistării unor erori de prescripție neînălăturabile și informarea necompletă a pacientului – 12,9%; eliberarea medicamentului fără a informa pacientul precum și informarea greșită a pacientului – 9,4%; încălcarea normelor farmaciei etice precum și a normelor de deontologie profesională – 4,7%; încălcarea principiului confidențialității – 1,2% din respondenți.

Referitor la gradul de înțelegere și interpretare greșită de către consumator a informațiilor privind administrarea medicamentului, farmaciștii au menționat frecvența întâlnirii în practică lor a astfel de cazuri: frecvent – 4,7% din respondenți; rar – 19,6%; foarte rar – 4,6%; nu au întâlnit astfel de cazuri – 28,7%.

Cazuri de neadministrare de către pacienți a medicamentelor eliberate au avut loc în practică a 95,4% din respondenți. După părerea experților, pacienții renunță să administreze medicamentul obținut din următoarele cauze: renunț fără argumentare – 30,6%; frica apariției reacțiilor adverse – 29,4%; rezultat al comunicării cu rudele, prietenii, colegii etc. – 27,1%.

Experții-farmaciști consideră că erorile de dozare se comit de către consumatori din următoarele cauze: posologii complicate – 52,9%; dozarea medicamentelor pentru copii, persoane în etate – 34,1%; dificultăți la

numărarea picăturilor – 4,7%; absența ustensilelor de dozare – 3,5%; alte cazuri – 4,8%.

În viziunea respondenților cele mai des comise erori de administrare către consumatori sunt: nerespectarea periodicității administrării medicamentelor (63,2%); nerespectarea recomandărilor în raport cu conținutul alimentației (23,0%); nerespectarea recomandărilor de administrare în raport cu luarea mesei, cu somnul etc. (8,1%); nerespectarea unor condiții speciale necesare să fie respectate în procesul de administrare (5,7%).

110

Concluzii.

1. Majoritatea specialiștilor farmaciști despre Republica Moldova (77,1%) sunt de acord cu faptul că utilizarea rațională sau nerațională a medicamentelor este influențată de 3 grupe de factori: prescrierea/recomandarea, serviciilor farmaceutice esențiale prestate de către farmacii și administrarea medicamentelor conform recomandărilor medicului și farmacistului, sau ignorarea lor.
2. Dintre factorii concreți care afectează cel mai mult utilizarea rațională a medicamentelor se evidențiază: erorile tehnice în prescrierea medicamentelor (20,0%) și selectarea incorectă a medicamentelor (15,3%); încălcări ale de etică profesională procesul de prestare a serviciilor farmaceutice (52,9%) precum și a normelor legale (37,9%); eliberarea medicamentelor OTC fără comunicare cu pacientul (24,7%), substituiri fără consultarea medicului (15,3%); nerespectarea din partea consumatorilor a periodicității administrării medicamentului (63,2%), ignorarea recomandărilor privind administrarea în raport cu conținutul alimentației (23,0%) și altele.

Bibliografie

1. Mungiu O. Despre prescrierea rațională a medicamentelor. Ziarul Lumina. 08 mai 2010. (<http://ziarullumina.ro/despre-prescrierea-rationala-a-medicamentelor-29611.html>).
2. Svetlana Șcetinina, Mihail Brumărel, Tatiana Șchiopu, Ion Bișir. Unele aspecte privind rolul farmacistului în utilizarea rațională a medicamentelor pentru copii. Revista Farmaceutică a Moldovei, nr. 3-4, 2014, p.86-87
3. Țugui V. Analiza bazei legislative a utilizării raționale a medicamentelor. Materialele primului Congres al ASFRM. Revista Farmaceutică a Moldovei, nr.1-2, 2017, p.87-88.
4. Utilizarea rațională a medicamentelor – imperativ al timpului. Comunicat de presă al MSRM, 12 octombrie 2012. (<http://old2.ms.gov.md/?q=stiri/utilizarea-rationala-medicamentelor-imperativ-al-timpului>).